

Állami földprivatizáció – intézményesített földrablás (2015-2016.)

II. Megyei zárójelentések

az állami földprivatizációs rendszer valós értékeléséhez

Borsod – Abaúj – Zemplén megye

Időkeresztmetszet: 2016. szeptember 1.

Összeállította: Ángyán József¹ Készült: a Greenpeace Magyarország Egyesület támogatásával²

Ajánlás

Az állam tulajdonában lévő közös nemzeti földvagyonunk – a villámgyors lebonyolítás tényeiből következtethetően bizonyára hosszasan előkészített, majd 2015 nyarán, a migrációs válság árnyékában, hirtelen bejelentett – kiürítését a kormányzat részéről először hírzárlat övezte. A szándék nyilvánosságra kerülését követő tiltakozások hatására azután a programot erősödő, sok valótlanúságot és a közvéleményt félrevezető csúsztatást is tartalmazó propagandakampány kísérte. Arra az egyszerű kérdésre azonban, hogy miért is kell az állami földeket újra eladni, arra észérvek, értelmes magyarázatok alig születtek. Ahhoz, hogy a tényleges érdekeket, szándékokat és folyamatokat, a lépés valóságos – az egész társadalmat érintő – veszélyeit, fenyegetéseit megértsük, érdemes a „Földet a gazdáknak!” program – 2015 novembere és 2016 júliusa között, három hullámban lebonyolított, majd 2016 őszén törvénnyel lezárt – árveréses földértékesítési eljárása tényadatait is elemezni.

Az első megyei mintaelemzést ezzel a szándékkal, 2016 áprilisában tettem közzé, majd a programzáró törvény megszületését követően elkezdtem a végleges, hivatalosan közzétett megyei árverési adatok több szempontú feldolgozását és a megyei zárójelentések összeállítását. Fejér, Győr-Moson-Sopron, Somogy és Jász-Nagykun-Szolnok megyét követően jelen zárójelentés Borsod-Abaúj-Zemplén megye állami földprivatizációs képét mutatja be, amely meghirdetett (13.724 ha) és elárverezett (11.291 ha) területeinek nagysága alapján a megyék rangsorában a hatodik helyre került. Ezzel a sikeresen elárverezett összes terület (182.000 ha) több mint 40%-a (78.000 ha) adatainak feldolgozását elvégeztem. A többi megye adatait is feldolgozva reményeim szerint kirajzolható lesz az országos kép, ellenőrizhető, megerősíthető vagy cáfolható lesznek az állami földprivatizációs program kormányzati értékelésének állításai.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye a maga 11.300 hektár újra eladott területével önmagában is jó mintául szolgálhat. Elkelt állami földterülete pl. ugyan 280 nyertes árverezőhöz került, de több mint felét mindössze 27 nagy – 100 ha fölötti területhez jutott – érdekeltség 48 nyertes árverező tagja szerezte meg. Az „átlagjavító” – 20 ha alatti területet szerző – 135 kisnyertes érdekeltség, a nyertesek 56%-a eközben csupán a területek 10%-ához jutott. Ez a – kiválasztott keveseknek nagy, viszonylag sokaknak pedig igen kis területeket juttató, tudatosnak tűnő – rendszer olyan „családi léptékű” megyei átlag, 43 ha kimutatását teszi lehetővé, amely alkalmas a közvélemény tökéletes megtévesztésére.

E megye adatai azt – a kormányzati propaganda állításaival ellentétben – általános tendenciát is igazolják, hogy a helybeli gazdálkodó családok elől a földek többségét – jelen esetben több mint 83%-át – külső, tőkeerős árverezők szerzik meg. Ráadásul a területek közel 1/3-a! olyan nyertesekhez került, akik a megszerzett birtoktesttől 20 km-nél jóval nagyobb, átlagosan 44 km távolságban laknak, de van közöttük több olyan – pl. budapesti, dunaharaszti vagy éppen pátyi árverezési címet megadó – vásárló is, akik esetében ez a távolság a 200 km-t is meghaladja. Mert ugye a kormányzati jelmondat szerint „a föld azé a helyben élő földművesé legyen, aki azt megműveli!”

A mintegy 11.300 hektár elárverezett megyei területből több mint 7.000 hektár, a 677 db birtoktestből pedig 470 db (közel 70%) licitálás nélkül, kikiáltási áron, az európai földárak töredékéért került az árverési nyertesekhez. E megye adatai is igazolják tehát, hogy hamisak azok a kormányzati állítások, amelyek szerint „versenyben kialakult piaci áron” jutottak a nyertesek az állami földterületekhez. Valódi

¹Ángyán József: a SZIE ny. egyetemi tanára, az MTA doktora, a volt Vidékfejlesztési Minisztérium egykori (2010-2012.) parlamenti államtitkára

²Külön köszönet Rodics Katalinnak, a program menedzseléséért és az elemzések nyilvánosságának megteremtéséért, Mészáros Norbertnek és Virág Zsuzsának az adatok összegyűjtéséért, előrendezéséért és elemezhető formába hozásáért, továbbá Ács Sándornénak és Sárvári Attilának az elemzéshez nyújtott információikért, tanácsaikért és az elemzések közreadásáért. Hálás köszönet a „Kié legyen a föld?”, az „Átlátszó”, a „Greenfo” valamint az „Alfahír” portáloknak és a „Szabad Föld” lap online változatának, amelyek jelentéseimet teljes terjedelmükben közzéteszik, és mindazoknak, akik figyelem felhívással, kivonatos ismertetéssel, vagy másodközléssel segítik a „szemek nyitogatását”, az elemzéseimhez való hozzáférést a téma iránt érdeklődő, szélesebb közvélemény számára.

licitálás, árverseny a birtoktestek kis hányadának árverésén alakult csupán ki, így nem meglepő, hogy az átlagos nyertes árajánlat alig haladta meg a 800 eFt/ha értéket. Ez a helyzet vélhetően annak is tulajdonítható, hogy

- a területeket zömében olyan nagyméretű birtoktestek formájában hirdették meg, amelyeknek akár több százmillió forintos kikiáltási árával a valóban helyben élő, ténylegesen gazdálkodó családok bizonyosan nem rendelkeznek; másrészt
- az egyébként is kiszolgáltatott helyzetben lévő helyi gazdacsaládok nem vették a bátorságot, hogy a politika-közeli, egymás közt a földeket vélhetően előre leosztó „nagyurak” érdekeit keresztezve, ezzel a meglévő, kis gazdaságaikat is végveszélybe sodorva próbáljanak földhöz jutni.

A települések érdekérvényesítő képességében e megyében is jelentős eltérés mutatkozik. Vannak kifejezetten „vesztes települések” (pl. *Tarcal, Csincse, Emőd, Megyaszó, stb.*), ahonnan senki sem nyert, sőt a saját területüket is más településeken lakó árverezők szerezték meg. Vannak viszont erős érdekérvényesítő képességű, „nyertes települések”, amelyek pályázói nemcsak a saját lakóhely, de más települések területeihez is hozzájutottak. A nyertes települések megyei rangsorát *Miskolc* vezeti, majd *Szerencs* és *Mád* következik. E három – erős kormányzati, politikai kötődésű – település lakói a megyében elárverezett állami földek közel 1/4-ét, de a 12 vezető település – zömében városok, köztük pl. a „*Tállai birodalom*” *Mezőkövesd* – nyertes árverezői annak több mint felét megszerezték.

Az a tapasztalás sem példátlan, hogy nem helybeli gazdacsaládok, hanem nagy agrárholdingok vezetői és/vagy politika-(FIDESZ)-közeli rokoni, baráti gazdasági érdekkörök jutottak jelentős állami földterületekhez. Ebben a megyében is a legtöbb terület – 9 db nagyméretű birtoktestből álló 718 ha, az elárverezett megyei összterület 6,4%-a – tulajdonjogát a megvásárolt területet bérlő *Szerencsi Mezőgazdasági Zrt.* vezető tisztségviselői, a jogelőd *Szerencsi Állami Gazdaságot* privatizáló, majd a jogutód Zrt-t alapító elnök-vezérigazgató azonos lakcímű 4 közvetlen családtagja alkotta érdekkör szerezték meg. De a nagy nyertesek között találjuk pl. Budai Gyula vagy éppen Tállai András rokonait éppen úgy, mint Mád FIDESZ-közeli polgármesterének vagy az *Abauji Charolais Zrt.* két vezetőjének családját. Találunk köztük emellett is szép számmal nagybirtokosokat, de sok – mezőgazdasági előélettel vagy kapcsolatokkal nem rendelkező – stróman-gyanús illetve föld-spekulánsnak tűnő nyertes árverező „földművest” is: fitness instruktort, marketing menedzsert, kormány-közeli polgármestereket, önkormányzati képviselőket, gyáripárosokat, milliárdos vagyonú cégháló-tulajdonosokat, építőipari, áru fuvarozási és egyéb, nem mezőgazdasági ágazatok nagyvállalkozóit, cégvezetőit csakúgy, mint pl. gépjármű-, fémhulladék- vagy éppen könyvkereskedő nagyvállalkozókat is.

No és erre a megyére is jellemző, hogy az itt található nagy agrárcégek, vállalatcsoportok által bérelt állami földekből jószereivel csak azokat a területeket bocsátották árverésre, amelyek zömére azután e cégek (pl. a *Szerencsi Mg-i Zrt.* és *Abauji Charolais Zrt.*, a *Karmopol-Agro Kft.* vagy éppen a *Pusztta Agro 2010 Kft.*) vezetői/munkatársai és/vagy azok rokonai illetve strómanjai tettek nyertes árajánlatot. Ráadásul a birtoktestek többsége esetében kikiáltási áron, licit és árverseny nélkül jutottak bérleményeik tulajdonjogához. Ez bizonyára nem véletlenül alakult így, és pontosan mutatja a föld- és birtokpolitika „előbb bérbe, majd tulajdonba adás” alapelvét, tudatos stratégiai, feudális klientúra-építő jellegét.

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei állami földprivatizációs zárójelentés – a hivatalosan közzétett adatok alapján és egyéb információs adatbázisokat is igénybe véve – mindezeket és számos egyéb szempontot is részletesen elemez, igyekszik megmutatni a „*Földet a gazdáknak!*” program igazi megyei arcát, és a teendőkre vonatkozó javaslatokat is megfogalmaz. A jó változás segítése szándékával, az igazság és a nyilvánosság erejében, valamint egy igazi nép- és vidékpárti fordulatban töretlenül bízva, szeretettel ajánlom e tényeken alapuló megyei összeállításumat kortársaimnak éppen úgy, mint okulásul gyerekeinknek és unokáinknak, a tetteinket megítélő utókornak.

Gödöllő, 2018. január 10.

Ángyán József